దీపావళి

రేపు దీపావళి.

నిన్నరాత్రి బండికే అక్కా బావా దిగారు.

"అసలు వద్దామనుకోలేదు. రైలెక్కడమంటే హడలుగా వుంది. కిందటి మాటు దీపావళికి కూడా రాలేకపోయినాం గదా అని నేనే బలవంతపెట్టి ఆయన్ని బయల్దేరదీశా" నన్నది అక్క.

"అయ్యో! అదేమిటి? మన కింతకంటె పెద్ద పండుగ లేదుగదా. వద్దామనుకోకపోవడమేమిటి? చీటికిమాటికీ వస్తూ పోతూ వుండటానికి దూరభారమాయెను! మిమ్మల్నిద్దరిని, పిలిచి పెట్టుకోవాలన్నా, చేసుకోవాలన్నా, ఇప్పుడు కాకపోతే మరెప్పుడే" అన్నది అమ్మ.

"చిట్టిని, బుల్లాణ్నీ, మిమ్మల్నీ చూసిపోదామని వచ్చాంగాని విందులు కుడవడానికి రాలేదు. మీరేమీ వృథాగా డబ్బు తగలెయ్యకండి" అన్నాడు నాన్నతో బావ.

"అదేమిటయ్యా? పండుగన్న తర్వాత ఉన్నంతలో ఏదో చేసుకోవాల్సిగాని, ఏమీ లేకుండా ఊరుకుంటామా!" అన్నాడు నాన్న....

"చూడమ్మా, ఆయనకుగానీ, నాకుగానీ బట్టలూ అవీ పెట్టకండి. అసలే కరువురోజులు[1], రేషనుకార్డుమీద దొరికే గుడ్డ ఏమూలకీ చాలకుండా వుంది. మీరు గుడ్డ కొని పెడుతున్నారని తెలిస్తే ఆయనకు చాల కోపం వస్తుంది" అన్నది అమ్మతో అక్క చాటుగా.

అక్క అనుమానపడ్డట్టే రాత్రి ఎనిమిది గంటలకే ఎవరో ఒకాయన చంకలో చిన్న మూట పట్టుకొచ్చాడు. నాన్న ఆయన్ని లోపలికి పిలిచాడు.

---

1. కరువురోజులు : 1943 - 1944 మధ్య భారతదేశంలోని చాలా ప్రాంతాల్లో పంటలు దెబ్బతినడంవల్ల యేర్పడ్డ తీవ్రమైన కరువు రోజులు. బెంగాలులో యివి తీవ్రమైన కరువురోజులు. బీహార్‌లో, రాయలసీమలో సైతం అవి కరువు రోజులే. నాలుగు మిలియన్ల టన్నుల ధాన్యం కొరత యేర్పడిన పరిస్థితుల్లో ఒక మిల్లియన్ టన్నులను బ్రిటన్ ఎగుమతి చేసింది. ధాన్యం ధర పదింతలు పెరిగింది. బ్లాక్‌మార్కెట్ పెరిగింది. అయిదు లక్షల మంది కరువువాత పడ్డారు.

ఆయన లోపలికొచ్చి మూట విప్పాడు. అందులో చక్కని మిల్లు ధోవతులూ, మిల్లు చీరెలూ వున్నాయి. వాటి ధరకూడ అందంగానే వుంది.

బావ చూస్తూనే వున్నాడు. నాన్న ఒక ధోవతుల చాపూ, ఒక చీర కొనడానికి తయారవుతున్నాడు. ఇంతలో బావ నాన్న కడ్డంవచ్చి, "ఈ బట్ట లేషాపులోవి ?" అని అడిగాడు. బట్టలు పట్టుకొచ్చిన మనిషి ఆశ్చర్యపడి చూశాడు.

బావ మండిపడ్డాడు. దొంగవ్యాపారం చేసేవాళ్ళందర్నీ కొరతవేయా అన్నాడు. ఇటువంటి భ్రష్టులు అవకాశం చిక్కితే దేశాన్ని, జాతినీ కూడా దొంగ మార్కెట్టులో అమ్మేస్తారన్నాడు. బట్టలు తెచ్చినవాడు గబగబా చుట్ట చంకనపెట్టి జారుకున్నాడు.

"అదేమిటయ్యా ? రేపు పండగ్గదా ఏదోవిధంగా బట్టలు సంపాదించుకోక పోతే ఎలా ?" అన్నాడు నాన్న.

"బీదవాళ్ళకి చౌకగా అందవలసిన ఈ బట్టలు దొంగవ్యాపారుల దగ్గిర బోలెడంత ధరపోసి కొనకపోతే హాయిగా నేతబట్టలుగాని, ఖద్దరుగాని కొనరాదా ?" అన్నాడు బావ.

"నాజూకుగా వుంటాయని" అన్నాడు నాన్న.

"అయితే సిల్కులు కొనండి" అన్నాడు బావ.

"ఏమిటే అమ్మాయి. మీ ఆయనేదో కేకలేస్తున్నట్టుంది ?" అన్నది అమ్మ అక్కతో.

"నేను చెప్పలేదా" అన్నది అక్క.

* * *

తెల్లవారుజామున తలంట్లు పోసుకొని టపాకాయలు కాల్చాలి. అందుకని నాన్న ముందుగానే కొన్ని సీమటపాకాయలూ, మతాబాపుల్లలూ అవీ తెచ్చి వుంచాడు.

"నేను ఇప్పుడే రంగు నిప్పుల్లలు కాలుస్తా" నంటూ చిట్టి పంతంపట్టింది.

"ఇప్పుడు కాల్చకూడదమ్మా ! రేపు పొద్దుని కాలుద్దుగాని. ఏం ?" అన్నాడు నాన్న.

"ఇప్పుడే కాల్చాలి" అన్నది చిట్టి.

"ఇప్పుడు కాలిస్తే బావ కోప్పడుతాడు" అన్నాడు బుల్లాడు. అంతకుమునుపు బట్టల విషయంలో బావ కేకలెయ్యటం బుల్లాడు చూశాడు.

"ఏం బావా, కోప్పడుతావా ?" అని అడిగింది చిట్టి.

బావ చిట్టినీ, బుల్లాణ్ణీ దగ్గరికి పిలిచి కూచోపెట్టి, "ఇవ్వాళ ఎవరూ టపాకాయలు కాల్చకూడదు. ఎందుకో తెలుసా ?" అన్నాడు.

"ఇవాళ కాల్చొచ్చు" అన్నది చిట్టి.

"తెలీ"దన్నాడు బుల్లాడు.

"ఇవాళ ఎందుకు కాల్చకూడదంటే, ఇంకా నరకాసురుడు చావలేదు. అందు కని కాల్చకూడదు" అన్నాడు బావ.

"నరకాసురుడు చచ్చింతర్వాత కాల్చొచ్చా!" అన్నాడు బుల్లాడు.

"కాల్చొచ్చు" నన్నాడు బావ.

"నరకాసుర డెప్పుడు చస్తా?"డని అడిగింది చిట్టి.

"తెల్లారుజాముకల్లా చస్తాడు. అప్పుడు మనం తలంటిపోసుకొని టపాకాయలు కాలుస్తా" మన్నాడు బావ.

"నరకాసురుడు చస్తే మనం టపాకాయలు కాల్చడం దేనికి!" అని అడిగాడు బుల్లాడు.

"నరకాసురుడంటే ఏమిటను కున్నారు. వాడు రాక్షసుడు. వాణ్ణి చూస్తే ప్రజలందరికీ హడలు. వాడు అందర్నీ తిండి తిననివ్వడు. హాయిగా నిద్ర పోని వ్వడు. సుఖంగా బ్రతకనివ్వడు. వాడు మనుషుల్ని పశువులల్లే బళ్ళకికట్టి లాగి స్తాడు. లాగని వాళ్ళని కొరడాతో కొడతాడు. వాడు బలవంతుడు. అందుకని వాణ్ని చూసి భయపడి ప్రజలు వాడు చెప్పినట్లల్లా చేస్తారు."

బావకడ్డంవచ్చి చిట్టి, "ఎవరైనా వాడు చెప్పినట్టు చేయకపోతే?" అన్నది.

"చెప్పినట్టు చేయకపోతే వాడు చంపేస్తాడు." అన్నాడు బావ.

"అందరూ కలసి వాణ్ని మెత్తగా తంతే?" అన్నాడు బుల్లాడు.

"తంతే చచ్చిపోతాడు. కాని వాణ్ని తన్నడానికి అందరూ కలవాలిగద? అందరూ కలవడానికి ఒక నాయకుడు కావాలి. కృష్ణుడే ఆ నాయకుడు. కృష్ణుడూ, కృష్ణుడివెంట సత్యభామా కలిసి ప్రజలందర్నీ ఏకంచేసి నరకాసురుడి మీదపడి, వాణ్ని మెత్తగా తన్ని చంపేశారు. నరకాసురుడు చచ్చిపోగానే ప్రజలందరి భయం తీరిపోయింది. చక్కగా అందరూ మళ్ళీ ఇళ్ళల్లో దీపాలు పెట్టుకుని తలంట్లు పోసు కుని పండుగ చేసుకున్నారు." అన్నాడు బావ.

"అయితే మరి, టపాకాయలెందుకు కాల్చారు?" అన్నాడు బుల్లాడు.

"నరకాసురుడు చచ్చినా ఇంకా చిల్లర రాక్షసులు మిగిలారు. వాళ్లు దోమలూ పురుగులూ అయి మురుగ్గుంటల్లోను రొచ్చులోను దాక్కుని ప్రజల కనేక విధాల బాధలు తెచ్చిపెట్టారు. వాళ్ళందర్నీ చంపటానికి టపాకాయలు కాల్చవలసి వచ్చింది." అన్నాడు బావ.

"ఇవాళ రాత్రికి నరకాసురుడు చస్తే మనం చూడొచ్చా?" అన్నది చిట్టి.

"నరకాసురుడు చావడం మనం కళ్ళారా చూడగలమా? వాడు ఎక్కడో చస్తాడు. మళ్ళీ ఎక్కడో పుడతాడు. అందర్నీ పీడించుక తింటాడు. వాడున్నంత కాలమూ ఎవరూ కొంపలో దీపాలుకూడా పెట్టుకోరు. వాడు చచ్చేవరకూ అమ్మా అవస్థే. మళ్ళీ వాణ్ని ఏ కృష్ణుడో వచ్చి చంపేస్తాడు. మళ్ళీ కొంతకాలం మన ప్రాణాలకు హాయిగా వుంటుంది. కాని వాణ్ని ఎన్నిసార్లు చంపినా, వాడి తర్వాత

వాడి భటులైన రాక్షసులుంటూనే వుంటారు. వాళ్ళనికూడ చంపాలి........మీరు హిట్లరు పేరు విన్నారా?" అన్నాడు బావ.

"నేను హిట్లరు[1] బొమ్మ చూశా!" అన్నాడు బుల్లాడు.

"అయ్యో, నేను చూడలేదే" అన్నది చిట్టి.

"ముక్కు కింద మీసాలంటించుకుంటాడే, వాడేనా" అన్నాడు బుల్లాడు.

"వాడా? వాణ్ని నేను చూశా. మనం భాగోతంలో చూశామే, వాడుకాదూ!" అన్నది చిట్టి.

"ఔను. వాడే....హిట్లరు ప్రపంచాన్నంతా మింగటానికి యుద్ధం చేశాడు. యుద్ధం జరిగినన్నాళ్ళూ ఎవరూ రాత్రిపూట దీపాలు వెలిగించలేదు. చివరకు ప్రపంచములో వున్న ప్రజలంతా కలిసి హిట్లరును చంపేశారు. హిట్లరుకు తోడైన వాళ్ళని యీ మధ్యనే వురి తీసేశారు."[2]

"అందుకనేనా, మనం దీపావళి చేసుకుంటున్నాం!" అని అడిగింది చిట్టి.

"ఔను. పెద్ద పెద్ద రాక్షసులు చచ్చిపోయినందుకు పండుగ చేసుకుంటాం. కాని దీపావళి టపాకాయలు కాల్చడమంటే వట్టి పండగ చేసుకోవడమే కాదు, చిల్లర రాక్షసుల్ని కూడా చంపుతామని ప్రతిజ్ఞ చేయాలన్నమాట" అన్నాడు బావ.

"ఎవరీ చిల్లర రాక్షసులు!" అన్నది చిట్టి.

"దురాశా, కోపమూ, గర్వమూ, పొగరూ—ఇటువంటివన్నీ చిల్లర రాక్షసులే. ఈ రాక్షసుల్లో నుంచే మళ్ళీ ఒక నరకాసురుడు లాంటివాడు పుడతాడు.... ఇందాక బట్టలు పట్టుకొచ్చాడే, ఆ మనిషి ఎవరో తెలుసా?" అన్నాడు బావ.

"తెలుసు" నన్నది చిట్టి. "ఆయన పేరు సాంబయ్య" అన్నాడు బుల్లాడు.

"ఆ సాంబయ్య వెంట చిన్న రాక్షసి కూడ వచ్చింది. చూశారా?" అన్నాడు బావ.

చిట్టి భయం మొహం పెట్టి "లేదే" అన్నది.

"సాంబయ్య వెంట దురాశకూడా వచ్చింది. అయిదు రూపాయలు ఖరీదు చేసే ధోవతులకు పన్నెండు రూపాయలడగమన్నది రాక్షసి. సాంబయ్య అడిగాడు."

బుల్లాడు కిలకిల నవ్వాడు. బావకూడా నవ్వాడు.

"సాంబయ్య వెంట వచ్చిన రాక్షసుణ్ని చంపాలా వద్దా?" అన్నాడు బావ.

చంపాలన్నది చిట్టి. చంపాలన్నాడు బుల్లాడు నవ్వుతూ.

* * *

---

1. చూడండి అనుభవం నవలలో.
2. "న్యూరెన్‌బర్గ్‌లో పాసిస్టు అవశేషాలకు సమాధి".... చూడు అనుభవం, పు. 141.

తెల్లవారుజామున అందరూ తలంట్లు పోసుకున్నారు. నాన్న బావకు ఖద్దరు ధోవతులూ, అక్కకి ఖద్దరు చీర కట్టబెట్టాడు. అందరూ సీమ టపాకాయలు కాల్చారు.

"రాక్షసులమాట మరచిపోవద్దేం!" అన్నాడు బావ.

చిట్టి సీమటపాకాయ అంటించి దూరంగా పారేసి చెవుల్లో వేళ్ళు పెట్టుకుంటూ "మరచిపో"నన్నది.

"రాక్షసుల్ని చంపేవాళ్ళట్లా భయపడతారా" అన్నాడు బావ.

"నాకు భయంలేదు" అంటూ బుల్లాడు కాల్చిన సీమటపాకాయ చేతిలోనే ఒక పక్కకుతిప్పి పట్టుకుని మొహం ఇంకో పక్కకితిప్పి కళ్ళు గట్టిగా మూసుకున్నాడు.

సీమటపాకాయ పేలి బుల్లాడి చేతిలోంచీ ఎగిరిపోయింది. బుల్లాడి వేళ్ళు కందినై. వాడు బిక్కమొహంతో వేళ్ళకేసి చూసుకున్నాడు.

"దీనికే భయపడతారా!" అన్నాడు బావ. "నా చిన్నతనంలో మేం టపాకాయలు కడుతుంటే మందు పేలి మా అందరి చేతులూ, మొహాలూ కాలినై.... రాక్షసుల్ని చంపడమంటే మాటలా?" అన్నాడు బావ.

"నాకేం భయంలేదు" అన్నాడు బుల్లాడు.

కొంచెం పొద్దెక్కినాక పక్కయింటి కాంతయ్యగారి భార్య బియ్యం బదులడుగ వచ్చింది. ఆ వారం వాళ్ళకి చుట్టాల తాకిడి చాలా తగిలిందిట. నాలుగు రోజుల కిందట తిరపతినుండి తిరిగివస్తూ వాళ్ళ పెద్దబ్బాయి మామగారి తాలూకు అయిదారుగురు వచ్చి రెండు రోజులుండి వెళ్ళారుట. నిన్న వాళ్ళమ్మాయిని దిగబెట్టటానికి వస్తూ అయిదారుగురు వేరే పనిమీద వచ్చి ఒకపూట ఉండిపోయినారుట.

"పిల్లా అల్లుడూ వచ్చారు. ఇవాళ్టికి సరిపోతాయో లేదో అన్నట్టుంది. రేపటి మాట ఎట్లాగా అని చూస్తున్నానమ్మా........పాపం" అన్నది అమ్మ.

బావ ఈ సంభాషణ విన్నాడు. అక్కను పిలిచి, "పాపం ఆవిడెవరో బియ్యం కోసం వస్తే, మీ అమ్మ లేదని చెబుతున్నదే. చూసి వీలయితే బియ్యం ఇప్పించు" అన్నాడు.

"మీకు పులిహోర యిష్టమని అమ్మ పులిహోర చేద్దామనుకొంటున్నది. అందుచేత నిజంగానే బియ్యం చాలవు" అన్నది అక్క.

"సామెత చెప్పినట్టుంది, వాళ్ల అన్నం తినటం కన్న మనం పులిహోర తినటం ముఖ్యమా? పులిహోర మానేసి ఆవిడకు కాసిని బియ్యం ఇయ్యమను" అన్నాడు బావ.

మధ్యాహ్నం ఒంటిగంట వేళప్పుడు కాంతయ్యగారి రెండో కొడుకువచ్చి "మా అమ్మ కాస్త యింగువ పెట్టించుకు రమ్మంది" అన్నాడు.

అమ్మ వాణ్ణి వంటింట్లోకి పిలిచి ఇంగువ యిస్తూ, "ఇవాళ మీ యింట్లో పిండివంట లేమిట్రా?" అని అడిగింది.

"గారెలూ, అప్పడాలూ, పులిహోరా !" అని కేక పెట్టి కాంతయ్య కొడుకు ఇంగువ తీసుకుని పరిగెత్తాడు.

"చూశారా ! మనం పులిహోర మానుకుని వాళ్ళకి బియ్యమిస్తే వాళ్ళు హాయిగా పులిహోర చేసుకుంటున్నారు" అన్నది అక్క బావతో.

"కాంతయ్య భార్య వెంట రాక్షసి ఉందని గుర్తించలేదు సుమా !" అన్నాడు బావ.

"చాల్లెండి, మీ రాక్షసులూ మీరూనూ" అన్నది అక్క.

"చూశావా, చిట్టీ ? చూశావురా, బుల్లాడా కొంతమంది మనుషులు రాక్షసులకు మద్దతు చేస్తుంటే మనవంటి వాళ్ళం రాక్షసుల్ని ఎట్లా చంపగలం ?" అన్నాడు బావ.

"అక్క కూడా రాక్షసులకు మద్దతేనా !" అన్నాడు బుల్లాడు.

"అక్కకు రాక్షసులంటే కోపమేగాని మనసులో నమ్మకంలేదు. అందుకని మనం రాక్షసుల్ని చంపటం మానేస్తామా ?" అన్నాడు బావ.

"మానెయ్యం" అన్నది చిట్టి.

"చంపుతాం" అన్నాడు బుల్లాడు.

* * *

పొద్దూకింది. ఎవరిళ్ళ ముందు వాళ్ళు దీపాలు పెట్టుకుంటున్నారు. కొందరి వాకిళ్ళ ముందు పిల్లలప్పుడే మతాబాలు, తాటాకు టపాకాయలూ, చిచ్చుబుడ్లూ కాల్చడం మొదలుపెట్టారు. వీధులంతా గంధకం పొగ కమ్ముకుంటున్నది.

"వీధుల వెంట తిరిగివద్దాం వస్తారా !" అన్నాడు బావ.

చిట్టి, బుల్లాడు- బావ చెరో చెయ్యీ పట్టుకుని బయల్దేరారు.

"రోజూ ఇలా ఉంటే బాగుండదూ ?" అన్నది చిట్టి.

"రోజూ రాక్షసుల్ని చంపుతూ కూచుంటే ఇతర పనులు చేసుకోవద్దా ?" అన్నాడు బావ.

"టపాకాయలు దీపావళికే వస్తాయిగా, రోజూ ఎలా కాల్చటం !" అన్నాడు బుల్లాడు.

"అందరూ టపాకాయలు కట్టరాదు. దానికి లైసెన్సు కావాలి. టపాకాయలు కట్టేవాళ్ళు చాలా లాభం తీస్తారు." అన్నాడు బావ.

"మనం రాక్షసుల్ని చంపితే వాళ్ళకు లాభం" అన్నాడు బుల్లాడు.

"కొందరు చాటుగా టపాకాయలు కట్టేస్తారు. అది తెలిస్తే పోలీసులొచ్చి పట్టుకుపోతారు" అన్నాడు బావ.

"పోలీసులే రాక్షసుల్ని చంపరాదూ !" అన్నది చిట్టి.

"ఒక్క పోలీసులతో రాక్షసులు చావరు. దానికి అందరూ కావాలి" అన్నాడు బావ.

"అయ్యో! ఈ ఇంట్లో ఎవరూ టపాకాయలు కాల్చటంలేదే! చూడు బావ, చీకటిగా ఎలా ఉందో?" అన్నాడు బుల్లాడు.

"వాళ్ళకింకా రాక్షసుల భయం పోలేదు. వాళ్ళకి డబ్బులేదు; వాకిట్లో నిలబడ్డ ఆ పిల్ల చూడు, ఎంత కుళ్ళు గుడ్డలు కట్టుకుందో? ఆటువంటి పిల్లకు నరకాసురుడు చచ్చాడన్న సంతోషం ఏముంది" అన్నాడు బావ.

చిట్టిగాని, బుల్లాడుగాని ఏమీ మాట్లాడలేదు. మౌనంగా నడుస్తున్నారు.

బుల్లాడు అకస్మాత్తుగా ఆగి, "నేనోసారి ఇంటికెళ్ళొస్తాను బావా, మీ రిక్కడే ఉంటారుగాదూ!" అన్నాడు.

బావ 'ఎందు' కన్నాడు. బుల్లాడు పనుందంటూ ఇంటికేసి పరిగెత్తాడు.

దూరాన రోడ్డుమీద ఇద్దరు మనుషులు తోటాలు కాలుస్తున్నారు. అందుట్లో ఒకడి చేతిలో తోటా జారి రోడ్డుమీదపడి అన్నివైపులా పరిగెత్త సాగింది. రెండోవాడి కాళ్ళసందున దూరి వాణ్ణి భయపెట్టింది.

"ఆ అబ్బికి రాక్షసుల్ని చంపటం చేతకాదు" అన్నది చిట్టి గంభీరంగా.

క్షణక్షణమూ వీధి రంగులు మారుతున్నది. కాస్సేపు ఒక ఇంటిముందూ మరి కాస్సేపు మరో ఇంటిముందూ కాంతి వెలుగుతున్నది. మధ్యమధ్యన పెద్దపెద్ద మోతలు కూడా వినిపిస్తున్నై.

ఇంతలో బుల్లాడు పరుగెత్తుకుంటూ తిరిగొచ్చాడు. చేతిలో కొన్ని టపాకాయలున్నై.

బుల్లాడు రొప్పుతూ, "ఇదిగో టపాకాయలు. ఆ అమ్మాయికిచ్చి రాక్షసులను చంపిద్దాం, ఏం?" అన్నాడు.

బావ నోట మాటరాలేదు. బుల్లాణ్ని అక్కడే వాకిట్లో నిలబడి ఉన్న పిల్ల దగ్గరికి పట్టుకెళ్ళి ఆ టపాకాయలా పిల్ల కిప్పించాడు.

ఇంటోనుంచి జబ్బుతో వున్న పిల్లతల్లి బయటికొచ్చింది. బుల్లాడికేసి కృతజ్ఞతతో చూసి కూతుర్ని, "కాల్చమ్మా కాల్చు!" అన్నది.

బుల్లాడు తెచ్చిన టపాకాయలు కాలుస్తుంటే కళా కాంతీ లేని ఆ బీదపిల్ల మొహం వికసించింది. మతాబాల వెలుతుర్లో ఆ పిల్ల కళ్ళతోపాటు బుల్లాడి కళ్ళూ, చిట్టి కళ్ళూ, బావ కళ్ళూ కూడా మెరిసినై.

ముద్రణ :

అభ్యుదయ, నవంబరు, 1946